

ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS
PSICHOAKTYVIAS MEDŽIAGAS ŽALINGAI
VARTOJANČIŲ AR
PRIKLAUSOMYBĖS LIGOMIS SERGANČIŲ
ASMENŲ
INTEGRUOTOS PAGALBOS SISTEMOS
TVARKOS APRAŠAS

TURINYS

ĮVADAS	3
Bendrosios nuostatos.....	3
Esamų pagalbos priemonių (paslaugų) sistema	3
SITUACIJOS ANALIZĖ	5
Priklausomybės ligų situacija Alytaus rajone*	5
Alytaus rajono savivaldybės Priklausomybių mažinimo programa.....	9
INTEGRUOTŲ PASLAUGŲ ŽALINGAI VARTOJANTIEMS AR PRIKLAUSOMYBĖS LIGOMIS SERGANTIEMS TEIKIMO TVARKA (ALGORITMAS).....	10
Integruotos pagalbos sistemos paslaugų teikimo etapai.....	10
Paslaugų teikimo etapai, nesant skubios medicinos pagalbos poreikiui	11
Paslaugų poreikio identifikavimo etapas	11
Plano sudarymo etapas	11
Plano įgyvendinimo etapas	11
Integracijos etapas	12
Plano įgyvendinimo pabaiga	12
Stebėseną	13
TVARKOS APRAŠO PASLAUGŲ GAVĖJO TEISĖS	13
PASLAUGŲ TEIKIMO, ĮGYVENDINANT APRAŠĄ, PRINCIPAI IR ETIKA	13
SUTEIKTŲ PASLAUGŲ REZULTAI, JŲ STEBĖSENA IR VERTINIMAS.....	14
Aprašo Priedas Nr. 1	15
Aprašo Priedas Nr. 2.....	16
Aprašo Priedas Nr. 3.....	19

IVADAS

Bendrosios nuostatos

1. Alytaus rajono savivaldybės psichoaktyvias medžiagas žalingai vartojančių ar priklausomybės ligomis sergančių asmenų integruotos pagalbos sistemos tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) skirtas tarpinstitucinio bendradarbiavimo pagrindu suteikti kompleksinę pagalbą žalingai psichoaktyvias medžiagas vartojantiems ar priklausomybės ligomis sergantiems asmenims (toliau – Tikslinė grupė), aptaria paslaugas, jų organizavimą, teikimą, koordinavimą, vertinimą ir stebėseną.

2. Psichoaktyvioms medžiagoms priskiriamas alkoholis, tabakas, kofeinas, vaistai, cheminės medžiagos, tačiau atsižvelgiant į situacijos analizę Apraše dėmesys skiriamas labiausiai į daugiausia žalos Alytaus rajono savivaldybės gyventojų vartojamą psichoaktyvią medžiagą – alkoholį ir su jo žalingu vartojimu ir priklausomybe susijusių paslaugų teikimą ir koordinavimą.

3. Aprašo uždaviniai:

3.1. Stiprinti žalingai vartojančių psichoaktyvias medžiagas ar priklausomybių turinčių asmenų gydymo, socialines ir sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių juridinių asmenų tarpusavio bendradarbiavimą.

3.2. Vykdyti suteiktų paslaugų stebėseną (monitoringą).

3.3. Užtikrinti teikiamų paslaugų sklaidą.

4. Apraše aptartų paslaugų teikimo koordinavimą administruoja Savivaldybės administracijos įgaliotas asmuo (Savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus paskirtas specialistas). (Pastaba. Apraše jis įvardijamas kaip Algoritmo koordinatorius.)

5. Aprašas taikomas visoms savivaldybės teritorijoje veikiančioms institucijoms, įstaigoms, kurios priima sprendimus ir teikia pagalbą psichoaktyvias medžiagas žalingai vartojantiems ar priklausomybės ligomis sergantiems asmenims.

6. Apraše aptartos paslaugos teikiamos Alytaus rajono savivaldybės teritorijoje gyvenamąją vietą deklaravusiems ir gyvenantiems asmenims.

Esamų pagalbos priemonių (paslaugų) sistema

7. Apibendrinta esamos situacijos analizė ir galimybės teikiant pagalbos priemones integruotai.

8. Stiprybės:

8.1. Alytaus rajono savivaldybė beveik dešimtmetį vykdo savarankiškomis savivaldybės lėšomis finansuojamą Priklausomybių mažinimo programą, paremtą atvejo vadybos principu, turi patirties tarpinstitucinio bendradarbiavimo srityje.

8.2. Savivaldybė – kaimiško tipo, socialiniai ryšiai tarp gyventojų dažniausiai tvirti, todėl ir socialinės aplinkos pagalba yra greičiau prieinama.

8.3. Savivaldybės įstaigose dirbantys asmenys (ypač vidurinysis medicinos personalas, socialiniai darbuotojai) dažniausiai gyvena „šalia“ Tikslinės grupės ir jiems yra „socialiai pažįstami“.

9. Silpnybės:

9.1. Alytaus rajono savivaldybėje trūksta specializuotų paslaugų Tikslinei grupei.

9.2. Mažas, neišvystytas NVO organizacijų tinklas.

9.3. Įstaigų ir NVO tarpinstitucinio bendradarbiavimo stoka.

9.4. Ne visos Alytaus mieste veikiančios įstaigos ir organizacijos geranoriškai teikia paslaugas Alytaus rajono gyventojams.

9.5. Socialines paslaugas teikiantys darbuotojai neturi pakankamai kvalifikacijos teikti Apraše reikalingas paslaugas.

10. Galimybės:

10.1. Alytaus rajono savivaldybėje socialinė sritis, integruota sveikatos priežiūros ir socialinės pagalbos sritis – prioritetinė, kuriai skiriama papildomai lėšų ir lyderiaujama siekiant šių paslaugų prieinamumo gerinimo.

10.2. Atvejo vadybos principais paremtų paslaugų teikimas (Vaiko teisių apsauga; Užimtumo didinimo sritis) laikomas pasiteisinsiu savivaldybėje, todėl Apraše aprašytų integruotų paslaugų teikimas atvejo vadybos principu taip pat tikėtina, kad padidintų reikalingų paslaugų prieinamumą.

11. Grėsmės:

11.1. Pagalbą teikiančios įstaigos ir paslaugų teikėjai turi labai skirtingos teisinės bazes ir asmens duomenų apsaugos reikalavimus, todėl beveik nėra galimybės oficialiai keisti informacija apie Tikslinės grupės asmenį.

11.2. Įstaigų ir organizacijų tarpinstitucinio bendradarbiavimo negali didinti savivaldybės tarybos sprendimu arba savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu nustatytos gairės, tai turi vykti ministerijų įsakymai.

11.3. Algoritmo įvardijimas neišspręs trūkstumų paslaugų poreikio klausimo.

12. Apraše naudojamos pagrindinės sąvokos:

12.1. **Algoritmo koordinatorius** – Alytaus rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu paskirtas Alytaus rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus specialistas – Algoritmo koordinatorius / Atvejo vadybininkas.

12.2. **Integruotos pagalbos sistema** - koncepcija, apibūdinanti sveikatos priežiūros, socialinių ir kitų paslaugų sistemų (teisėsaugos, švietimo ir kt.) koordinuotus veiksmus, bendradarbiavimą, įvairiapusių asmens poreikių tenkinimo tinklo plėtojimą.

12.3. **Psichoaktyviosios medžiagos** (kitai vadinamos psichiką veikiančiomis medžiagomis) – tai medžiagos, sukeliančios sveikatos, elgesio sutrikimų ir veikiančios žmogaus psichiką, taip pat galinčios sukelti psichinę ir (ar) fizinę priklausomybę. Joms priskiriamos ne tik narkotinės, psichotropinės medžiagos, paprastai vadinamos narkotikais, bet ir alkoholis, tabakas, kofeinai, vaistai, cheminės medžiagos.

12.4. **Pacientas** – asmuo, kuris naudojasi asmens sveikatos priežiūros įstaigų teikiamomis paslaugomis, nepriklausomai nuo to, sveikas jis ar ligonis.

12.5. **Socialinės paslaugos** – yra paslaugos, kuriomis suteikiama pagalba asmeniui (šeimai), dėl amžiaus, neįgalumo, socialinių problemų iš dalies ar visiškai neturinčiam, neįgijusiam arba praradusiam gebėjimus ar galimybes savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimais) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime.

12.6. **Socialinių paslaugų katalogas** – apibrėžia socialines paslaugas, jų turinį pagal atskiras socialinių paslaugų rūšis bei socialinių paslaugų įstaigų tipus.

12.7. **Sveikatos priežiūros paslauga** – yra veikla, įskaitant tyrimus ir su asmens sveikata tiesiogiai susijusius patarimus, kuria stengiamasi asmenį išgydyti, apsaugoti nuo susirgimo ar įvertinti jo sveikatos būklę. Ši sąvoka taip pat apima paciento slaugą ir su ja susijusią priežiūrą bei tiesioginį paciento materialinį aprūpinimą, kuris yra reikalingas asmens sveikatos priežiūros veiklai vykdyti, išskyrus farmacinę veiklą.

12.8. **Tarpinstitucinis bendradarbiavimas** - bendradarbiavimas tarp skirtingų sektorių pagalbos vadinamas tarpinstituciniu/tarpžinybiniu bendradarbiavimu. Tai skirtingų žinybų įstaigų susibūrimas bendrai veiklai ir bendram tikslui. Jis įgyvendinamas tarpusavyje koordinuojant veiklas ir siekiant bendrai užsibrėžtų tikslų.

13. **Apraše naudojami sutrumpinimai:**

- 13.1. ASPI – asmens sveikatos priežiūros įstaiga;
- 13.2. PSPC – pirminės sveikatos priežiūros centras;
- 13.3. PSC – psichikos sveikatos centras;
- 13.4. GMP – greitoji medicinos pagalba;
- 13.5. NVO – nevyriausybinė organizacija;
- 13.6. RPLC – Respublikinis priklausomybių ligų centras;
- 13.7. VSB – Visuomenės sveikatos biuras.

14. Aprašas parengtas, vadovaujantis šiais teisės aktais:

14.1. Valstybine narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos 2018–2028 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-1765 „Dėl Valstybinės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos 2018–2028 metų programos patvirtinimo“.

14.2. Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2002 m. gegužės 3 d. įsakymas Nr. 204 „Dėl priklausomybės ligų gydymo ir reabilitacijos standartų patvirtinimo“.

14.3. Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2015 m. gruodžio 22 d. įsakymas Nr. V-1496 „Dėl ambulatorinių priklausomybės ligų gydymo paslaugų reikalavimų aprašo patvirtinimo“.

14.4. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2006 m. liepos 5 d. įsakymas Nr. V-584 „Dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų žalos mažinimo programų vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

14.5. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2018-01-18 įsakymas Nr. V-60/V-39 „Dėl Ankstyvosios intervencijos programos vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

14.6. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018-03-29 įsakymas Nr. A1-141 „Dėl atvejo vadybos tvarkos aprašo patvirtinimo“.

14.7. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018-09-07 įsakymas Nr. V-989 „Dėl Priklausomybės konsultavimo paslaugų rizikingai ir žalingai alkoholi vartojantiems asmenims teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

15. Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2011 m. gruodžio 28 d. sprendimu Nr. K-275 „Dėl priklausomybių mažinimo Alytaus rajono socialinės rizikos šeimose programos patvirtinimo“ (Nauja redakcija Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2013 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. K-99 „Dėl priklausomybių mažinimo Alytaus rajono savivaldybėje programos patvirtinimo“).

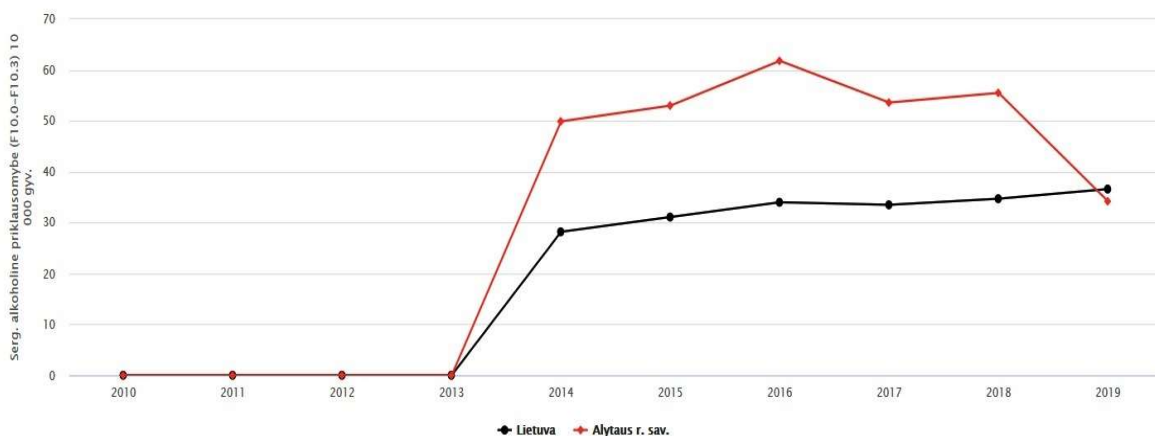
SITUACIJOS ANALIZĖ

Priklausomybės ligų situacija Alytaus rajone*

Priklausomybės ligos priskiriamos psichikos ir elgesio sutrikimų grupei. Jų esmę atspindi tai, kad asmuo jaučia stiprų potraukį vartoti psichiką veikiančias (psichoaktyvias) medžiagas, o sugebėjimas kontroliuoti psichiką veikiančių medžiagų vartojimą (pradžią, pabaigą, intensyvumą)

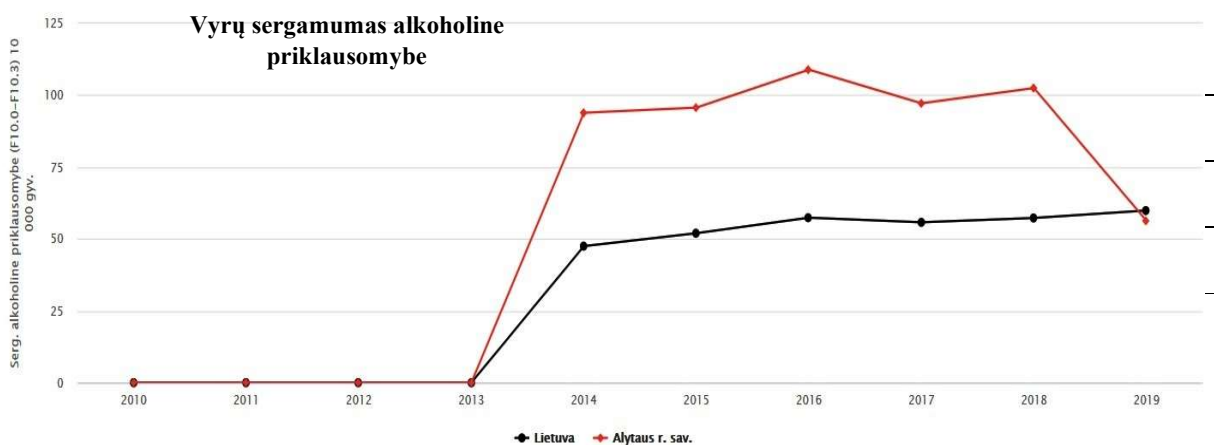
žymiai sumažėja. Dėl šios priežasties asmuo rizikuoja patirti arba patiria neigiamą poveikį sveikatai, tarpasmeniniams ryšiams, socialinei padėčiai.

Analizuojant dešimties metų laikotarpį, pastebėta, kad sergamumas¹ alkoholine priklausomybe Alytaus rajone pradėta registruoti tik 2014 m., kuomet nustatyta 136 atvejai (10 tūkst. gyv. teko 49,9 atv.). Nuo šių metų iki pat 2019 m. buvo viršijamas Lietuvos sergamumo vidurkis (1 pav.).

1 pav. Sergamumas alkoholine priklausomybe 2010–2019 m. Lietuvoje ir Alytaus rajone (atvejų skaičius 10 tūkst. gyventojų)

Siekiant įvertinti sergamumo situaciją atsižvelgiant į lytį, stebimas reikšmingas skirtumas: vyrų sergamumas alkoholine priklausomybe pastebimai didesnis nei moterų (2 ir 3 pav.). Aukščiausias sergamumo rodiklis nustatytas 2016 m., kai 10 tūkst. Alytaus rajono vyrų teko 108,9 atvejai, tačiau 2019 m. atvejų skaičius sumažėjo perpus, iki 56,3 (atvejų skaičius 10 tūkst. vyrų). Vyrų sergamumas šia priklausomybe priartėjo prie Lietuvos vidurkio ir net tapo žemesniu (Lietuvos vidurkis 2019 m. - 59,9 atv. 10 tūkst. vyrų) (2 pav.).

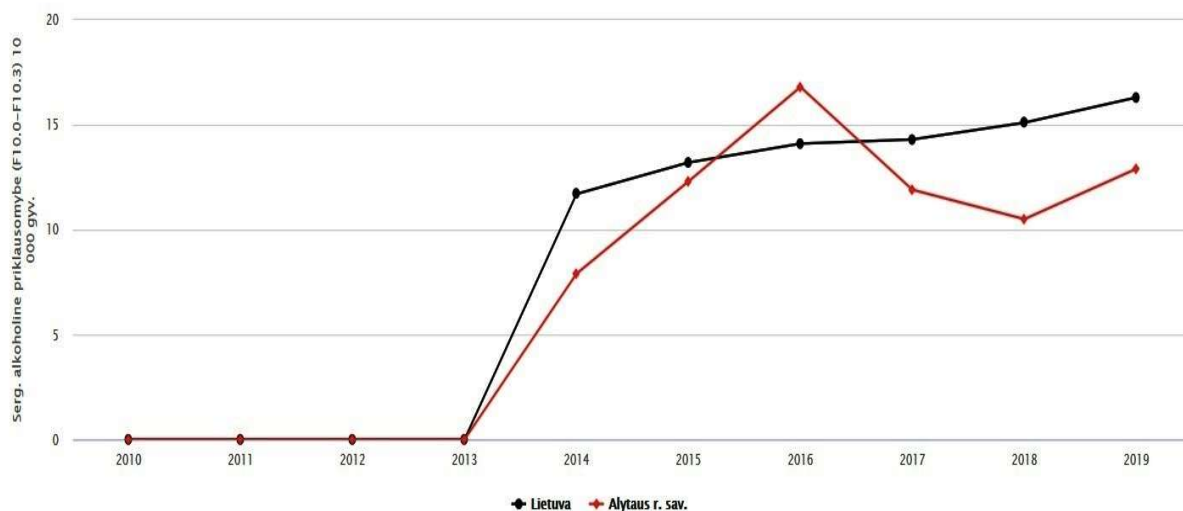

2 pav. Vyrų sergamumas alkoholine priklausomybe 2010–2019 m. (atvejų skaičius 10 tūkst. gyventojų)

¹ sergamumas (asmenų, kuriems per tam tikra laikotarpį asmens sveikatos priežiūros įstaigose yra užregistruotas bent vienas ūminės ligos ar traumos atvejis arba pirmą kartą gyvenime užregistruota lėtinė liga, skaičius)

* Higienos instituto duomenys

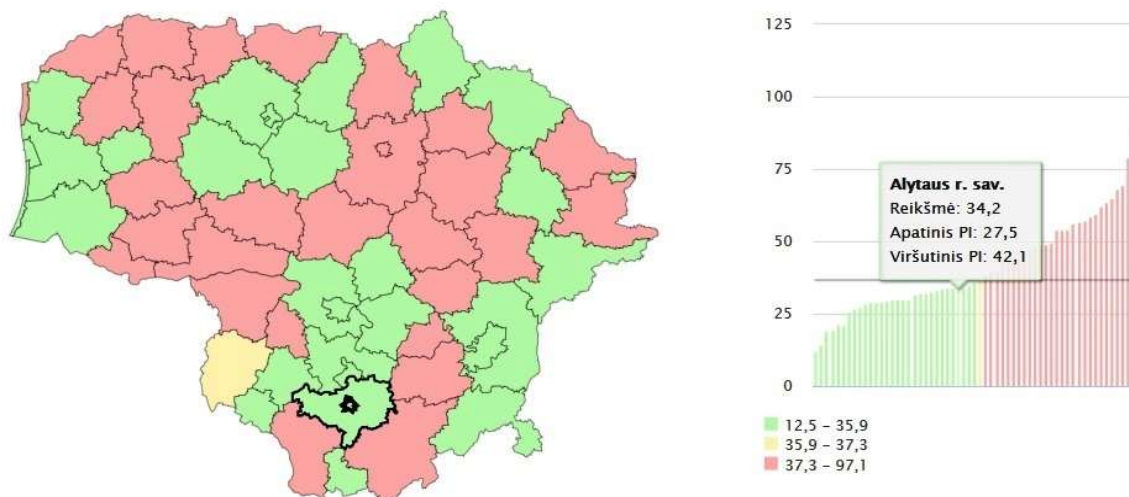
Alytaus rajono savivaldybėje moterų sergamumas alkoholine priklausomybe tik 2016 metais viršijo Lietuvos moterų sergamumo rodiklius, atitinkamai 16,8 (Alytaus r.) ir 14,1 (Lietuvoje) atvejai 10 tūkst. moterų (3 pav.)

3 pav. Moterų sergamumas alkoholine priklausomybe 2010-2019 m. (atvejų skaičius 10 tūkst. gyventojų)

2019 m. Alytaus rajone skaičiuojama 89 susirgimai (10 tūkst. gyventojų teko 34,2 atvejai) ir Lietuvos savivaldybių kontekste, analizuojamas rajonas išitvirtina tarp geresnę sergamumo alkoholine priklausomybe situaciją atspindinčių savivaldybių (4 pav.).

Serg. alkoholine priklausomybe (F10.0–F10.3) 10 000 gyv. Metai: 2019

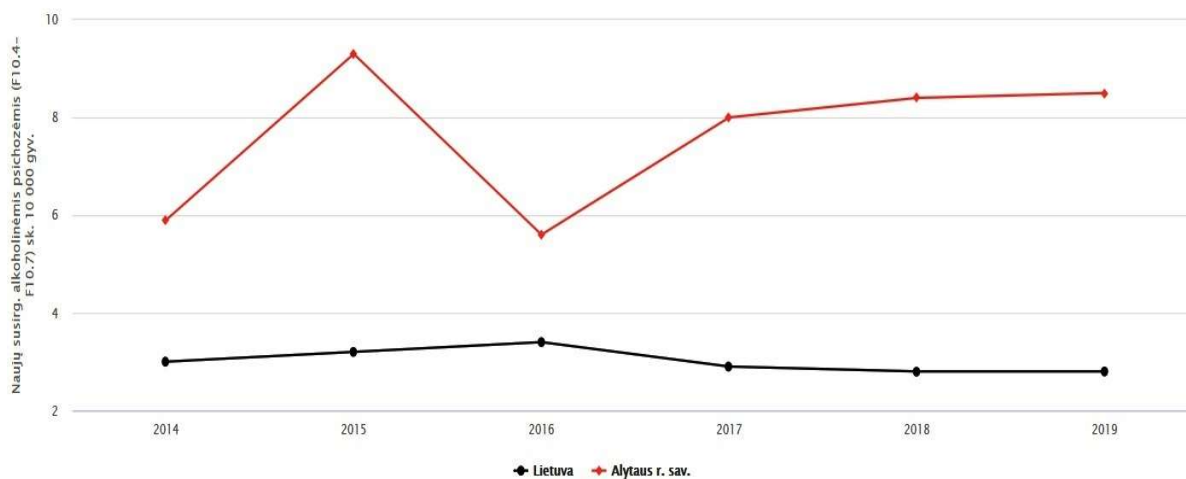

Savivaldybė	Absoliutus sk.	Reikšmė
Alytaus r. sav.	89	34,2

4 pav. Sergamumas alkoholine priklausomybe 2019 m. Lietuvoje (atvejų skaičius 10 tūkst. gyventojų)

Higienos instituto duomenimis, 2019 m. Lietuvoje skaičiuojami 796 nauji susirgimai alkoholine psichoze, 10 tūkst. gyventojų teko 2,8 atvejai. Lyginant pastarojo penkmečio duomenis, situacija kito nežymiai (5 pav.).

Kalbant apie situaciją Alytaus rajone, 2019 m. skaičiuojami 22 nauji susirgimai (8,5 atv. 10 tūkst. gyv.) iš kurių 17 atvejų nustatyti vyrams ir 5 - moterims. Vertinant trijų metų laikotarpį situacija išliko stabili nors ir viršijo Lietuvos vidurkį (5 pav.).

5 pav. Naujų susirgimų alkoholinėmis psichozėmis skaičiaus dinamika 2014–2019 m. Lietuvoje ir Alytaus rajone

Remiantis oficialiosios statistikos duomenimis, sergamumas psichikos ligomis vartojant psichoaktyvias medžiagas (išskyrus alkoholį) Lietuvoje 2010–2019 m. ženkliai kito, tačiau didžiausia fiksuojama reikšmė buvo 2018 m., kuomet 10 tūkstančių gyventojų teko 5,2 atvejai. Alytaus rajone aukščiausias rodiklis buvo 2017 m. - 2,3 atvejai 10 tūkstančių gyventojų, sutrikimai nustatyti 6 asmenims.

2019 m. Alytaus rajone užregistruoti 5 sergamumo psichikos ligomis vartojant psichoaktyvias medžiagas atvejai (10 tūkst. gyventojų teko 1,9 atvejai), kai tuo tarpu Lietuvos vidurkis - 4,9 atv. 10 tūkst. gyventojų (7 pav.). Alytaus rajonas pateko tarp geriausių situaciją turinčių savivaldybių.

1 lentelėje pateikiama informacija apie pirmą kartą nustatytus ligos atvejus ar sveikatos sutrikimus skaičiuojamus 10 tūkstančių gyventojų. Daugiausia naujų susirgimų psichikos ligomis skaičiuojama vartojant alkoholį.

1 Lentelė. 2010- 2019 m. naujų susirgimų psichikos ligomis atvejų skaičius 10 tūkst. gyventojų Alytaus rajone

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Naujų susirgimų alkoholine priklausomybe (F10.0-F10.3) sk. 10 000 gyv.</i>					51,0	52,3	63,7	52,1	55,5	34,2
ABSOLIUTŪS SKAIČIAI					139	141	170	137	145	89

<i>Naujų susirgimų alkoholinėmis psichozėmis (F10.4-F10.7) sk. 10 000 gyv.</i>					5,9	9,3	5,6	8,0	8,4	8,5
ABSOLIUTŪS SKAIČIAI					16	25	15	21	22	22
<i>Naujų susirgimų baltąja karšine (F10.4) sk. 10 000 gyv.</i>					1,1	4,4	2,6	3,8	3,8	1,2
ABSOLIUTŪS SKAIČIAI					3	12	7	10	10	3
<i>Naujų susirgimų lėtiniu alkoholizmu (F10.2) sk. 10 000 gyv.</i>					6,6	9,6	7,5	6,5	3,8	9,2
ABSOLIUTŪS SKAIČIAI					18	26	20	17	10	24
<i>Naujų susirgimų psichikos ligomis vartojant alkoholį (F10) sk. 10 000 gyv.</i>	7,0	6,4	18,0	48,8	54,7	62,6	67,0	60,8	65,5	46,1
ABSOLIUTŪS SKAIČIAI	20	18	50	134	149	169	179	160	171	120
<i>Naujų susirgimų psichikos ligomis vartojant psichoaktyvias medžiagas (F11-F19) sk. 10 000 gyv.</i>	0,3	0,4	1,1	1,5	0,4	1,5	1,9	1,9	1,9	2,3
ABSOLIUTŪS SKAIČIAI	1	1	3	4	1	4	5	5	5	6
<i>Naujų susirgimų ūmia alkoholine intoksikacija (F10.0) sk. 10 000 gyv.</i>					31,9	32,6	39,7	32,7	36,0	15,8
ABSOLIUTŪS SKAIČIAI					87	88	106	86	94	41

Alytaus rajono savivaldybės Priklausomybių mažinimo programa

Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2011 m. gruodžio 28 d. sprendimu Nr. K-275 „Dėl priklausomybių mažinimo Alytaus rajono socialinės rizikos šeimose programos patvirtinimo“ (Nauja redakcija Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2013 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. K-99 „Dėl priklausomybių mažinimo Alytaus rajono savivaldybėje programos patvirtinimo“) yra patvirtinta Priklausomybių mažinimo Alytaus rajono savivaldybėje programa (toliau – Programa) skirta Alytaus rajono savivaldybės gyventojams, žalingai vartojantiems alkoholį arba priklausomiems nuo jo, taip pat turintiems priklausomybę nuo kitų priklausomybę sukeliančių medžiagų, jų šeimų nariams ir kitoms gyventojų grupėms, kurioms yra tikslingos priklausomybės ligų prevencinės priemonės.

Pagrindinis programos tikslas - ugdyti visuomenės blaivybės nuostatas, plėtoti savivaldybės institucijų, nevyriausybinių organizacijų ir bendruomenės bendradarbiavimą, skleidžiant vertybines sveiko gyvenimo būdo nuostatas visuomenėje, ir suteikti kompleksinę pagalbą asmenims, nesaikingai vartojantiems alkoholį arba priklausomiems nuo jo ir jų šeimoms, siekiant mažinti jų socialinę atskirtį, ugdyti socialinius įgūdžius bei padėti jiems integruotis į visuomenę ir darbo rinką.

Programa finansuojama savivaldybės biudžeto lėšomis.

Per aštuonerius Programos veikimo metus paslaugos buvo suteiktos daugiau nei 500 Tikslinės grupės narių, sėkmingais atvejais, kuomet asmuo blaivus daugiau nei vienerius metus ir yra teigiami pokyčiai socialiniame gyvenime, laikoma iki 40 proc.

INTEGRUOTŲ PASLAUGŲ ŽALINGAI VARTOJANTIEMS AR PRIKLAUSOMYBĖS LIGOMIS SERGANTIEMS TEIKIMO TVARKA (ALGORITMAS)

16. Psichoaktyvias medžiagas žalingai vartojančių ar priklausomybės ligomis sergančių asmenų integruotos pagalbos algoritmas (toliau – Algoritmas) aprašo psichoaktyvias medžiagas žalingai vartojančių ar priklausomybės ligomis sergančių asmenų pagalbos procesą nuo įvertinimo, sveikatos priežiūros, socialinių ir kitų paslaugų (nepriskiriamų sveikatos priežiūros ar socialinių paslaugų paslaugoms), suteikimo bei valdymo ir yra paremtas atvejo vadybos principais.

17. Algoritmo koordinatorius / Atvejo vadybininko įtaka ir / ar jo pagalba teikiant Apraše numatytas integruotas pagalbos priemones psichoaktyvias medžiagas žalingai vartojantiems ar priklausomybės ligomis sergantiems Alytaus rajono savivaldybės gyventojams laikytina pilotine.

18. Atsižvelgiant į situaciją ir priklausomai nuo įstaigos, kur pirmiausiai pagalbos kreipiasi Tikslinės grupės asmuo (pvz. VŠĮ Pirminės sveikatos priežiūros centras, BĮ Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras ir kt.) ir / ar nuo situacijos (pvz. Tikslinės grupės asmuo nesutinka, kad jam būtų teikiamos Integruotos Apraše numatytos paslaugos ar pan.) paslaugos gali būti teikiamos be Algoritmo koordinatorius / Atvejo vadybininko įtakos ir / ar pagalbos ir be paslaugų, numatytų II-je Algoritmo dalyje „Atvejo vadybos iniciavimas / Atvejo vadybos pradžia“. Tokiu atveju paslaugos Apraše įvardintose įstaigose teikiamos įprasta teisės aktais reglamentuota tvarka.

Integruotos pagalbos sistemos paslaugų teikimo etapai

19. **Skubi medicinos pagalba.** Skubi medicinos pagalba dažniausiai teikiama apsinuodijus psichiką veikiančiomis medžiagomis. Skubioji medicinos pagalba teikiama nedelsiant arba neatidėliotinai telefonu 112 kviečiant Greitąją medicinos pagalbą.

20. Esant ūmiems apsinuodijimams, priklausomai nuo simptomų, pacientai hospitalizuojami į asmens sveikatos priežiūros (Alytaus apskrities Stasio Kudirkos ligoninė) reanimacijos skyrių arba, jei žymiai sutrinka psichikos funkcijos, į Respublikinės Kauno universitetinės ligoninės ūmius psichiatrijos skyrius.

21. Suteikus skubią medicinos pagalbą, esant indikacijoms pacientui siūloma tolesnė stacionari ar ambulatorinė psichiatrinė pagalba.

22. Tolimesnė stacionari psichiatrinė pagalba gali būti teikiama Respublikinės Kauno universitetinės ligoninės Psichiatrijos padalinyje arba Respublikiniame priklausomybės ligų centre.

23. Suteikus pirmąją pagalbą, jeigu nereikia hospitalizuoti arba po hospitalizacijos jeigu reikalinga ambulatorinė psichiatrinė priežiūra, asmuo nukreipiamas toliau gydyti į Alytaus rajono savivaldybės pirminės sveikatos priežiūros centro Psichikos sveikatos centrą (toliau – Centras).

30. Informacija apie pacientui suteiktas paslaugas ir rekomenduojamą tolimesnę gydymo taktiką suvedama į Elektroninę sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinę sistemą (toliau – ESPBI IS).

Paslaugų teikimo etapai, nesant skubios medicinos pagalbos poreikiui

Paslaugų poreikio identifikavimo etapas

31. Integruotos pagalbos iniciatoriais (toliau – Iniciatorius) gali būti pats Tikslinės grupės asmuo, jo šeimos nariai arba draugai, asmens sveikatos priežiūros įstaigos personalas, darbdavys, kaimynai, socialinis darbuotojas, nevyriausybių organizacijų atstovai ir kiti asmenys.

32. Iniciatorius telefonu (8 315 73 220) susiekia su Algoritmo koordinatoriumi /Atvejo vadybininku. Surenkama galima pradinė informacija apie atvejį (kontaktinė informacija apie asmenį, kuriam reikalingos Apraše nurodytos pagalbos priemonės, pirminė informacija apie psichoaktyvios medžiagos vartojimo įpročius, buvusios praeityje ir taikytos pagalbos priemonės ir kt.).

33. Algoritmo koordinatorius /Atvejo vadybininkas organizuoja antrąjį susitikimą Alytaus rajono savivaldybės administracijos priimamajame (uždaramame „vieno langelio“ klientas-specialistas konsultacijų kabinete; pagal atskirą susitarimą ir poreikį (pvz., Tikslinės grupės asmuo neturi galimybių atvykti į Alytaus rajono savivaldybės administracijos priimamąjį) susitikimas gali būti organizuojamas Alytaus rajono savivaldybės administracijos seniūnijų patalpose (Gyventojų priėmimo kabinetuose).

Plano sudarymo etapas

34. Susitikimo metu atliekamas pirminis asmens poreikių ir galimybių įvertinimas bei sudaromas pirminis integruotų paslaugų planas (Aprašo priedas Nr. 1).

35. Šio susitikimo (pokalbio) metu vykdomas pirminis asmens poreikių ir galimybių įvertinimas:

- 35.1. užmezgamas kontaktas su asmeniu;
- 35.2. vertinama situacija, rizika ir pagalbos poreikis;
- 35.3. išskiriamos prioritetinės problemos;
- 35.4. išdėstomas Algoritme aprašytų paslaugų tikslas;
- 35.5. informuojama apie paslaugų teikimo galimybes, trukmę, dažnumą ir pan.;
- 35.6. informuojama apie Algoritme aprašytų paslaugų teikėjus ir Algoritmo koordinatoriaus / Atvejo vadybininko rolę, aptariamos bendradarbiavimo sąlygos;
- 35.7. susitariama, kaip ir kokio konkretaus rezultato siekiama.

Plano įgyvendinimo etapas

36. Algoritmo koordinatorius / Atvejo vadybininkas siekia, kad Tikslinės grupės asmuo aktyviai dalyvautų planavimo ir sprendimų priėmimo procese, kartu ieškotų ir aptartų įvairias alternatyvas, įvardytų formalios ir neformalios pagalbos šaltinius ir jų panaudojimo galimybes. Jis organizuoja pagalbos procesą, tarpininkauja tarp Tikslinės grupės asmens ir reikalingų pagalbos šaltinių, motyvuoja.

37. Algoritmo koordinatorius / Atvejo vadybininkas asmenį, vartojantį psichoaktyvias medžiagas, motyvuoja kreiptis pagalbos į įstaigas ir organizacijas, įvardintas Aprašo 2 priede „Savivaldybės teritorijoje veikiančios arba savivaldybės teritorijoje veiklą vykdančios įstaigos – pagalbos teikėjos ir jų teikiamos paslaugos“.

38. Pagal galimybes ir poreikį Algoritmo koordinatorius / Atvejo vadybininkas Tikslinės grupės asmenį užregistruoja paslaugų teikimui Aprašo 2 priede įvardintose įstaigose, organizuoja pavežėjimo paslaugą.

39. Paslaugos įstaigose, įvardintose Aprašo priede Nr. 2 teikiamos pagal jų veiklą reglamentuojančius teisės aktus.

40. Algoritmo koordinatorius / Atvejo vadybininkas pagal galimybes (jeigu tai leidžia paslaugas teikiančios įstaigų taisyklės ir kiti aktualūs teisės aktai), turėdamas rašytinį Tikslinės grupės asmens sutikimą, tarpininkauja dėl informacijos perdavimo tarp įstaigų, jeigu tokio sutikimo pasirašyti nėra galimybės Algoritmo koordinatorius / Atvejo vadybininkas tarpininkavimą siekia užtikrinti bendradarbiaudamas su Tikslinės grupės atstovu.

41. Jeigu Tikslinės grupės asmuo yra auginantis nepilnamečius vaikus, Algoritmo koordinatorius / Atvejo vadybininkas pasitelkia į pagalbą (bendradarbiauja, keičiasi informacija, dalyvauja bendruose posėdžiuose) VšĮ Šeimos pagalbos centro atvejo vadybininkus, dirbančius su šeimomis, auginančiomis vaikus, kurie atlieka tokias pagrindines funkcijas:

41.1. įvertina poreikį, formuoja ir stiprina šeimos narių įgūdžius ir motyvaciją naudotis esama pagalbos sistema, savarankiškai spręsti kylančias problemas;

41.2. tarpusavio susitarimo principu, įtraukiant šeimą, vertina šeimos poreikius pagalbai bei numato galimus pagalbos šeimai būdus;

41.3. telkia pagalbos teikėjus planuojant ir teikiant pagalbą vaikui ir jo šeimai;

41.4. organizuoja atvejo vadybos posėdžius, planuoja pagalbą šeimai, kartu su šeima bei atvejo vadybos procese dalyvaujančiais asmenimis sudarant ir įgyvendinant pagalbos planą;

41.5. koordinuoja pagalbos plano įgyvendinimą, vertina pagalbos plano poveikį vaikui ir (ar) šeimai, jo rezultatyvumą, efektyvumą;

41.6. koordinuoja socialinių darbuotojų darbui su šeimomis veiklą, telkiant komandą, reguliariai, organizuojant bendrus pasitarimus, esant poreikiui, teikiant jiems metodinę pagalbą ir kt.

Integracijos etapas

42. Atkryčio prevencijai rekomenduotina:

42.1. 12 žingsnių programa (AA grupėje arba RPLC);

42.2. Vaistų paskyrimas (RPLC);

42.3. Gyvenimo būdo pakeitimas (Visuomenės sveikatos biuro vykdomos programos; Bendruomeninių šeimos namų vykdomos priemonės);

42.4. Sunkumų įveikimo strategijos (Visuomenės sveikatos biuro vykdomos programos; Bendruomeninių šeimos namų vykdomos priemonės).

43. Šį etapą labai svarbu užtikrinti priklausomybę turinčio asmens socialines garantijas. Darbo neturintį asmenį Algoritmo koordinatorius / Atvejo vadybininkas, socialinis darbuotojas ar kitas specialistas pakviečia dalyvauti savivaldybės vykdomoje Užimtumo programoje.

Plano įgyvendinimo pabaiga

45. Algoritmo koordinatoriaus paslaugų teikimas baigiamas:

45.1. Kai asmuo raštu atsisako paslaugų;

45.2. Kai asmuo be aiškios, įvardintos priežasties daugiau nei šešis mėnesius nedalyvauja paslaugų teikimo procese (vengia Algoritmo koordinatoriaus, neatvyksta į suplanuotų paslaugų teikimo vietą ir pan.);

45.3. Kai klientas pats valdo procesą ir išlaiko įvykusius pokyčius. Bendru sutarimu (Algoritmo koordinatoriaus ir paslaugų gavėjo) esant teigiamai proceso dinamikai (asmuo daugiau nei 1 metus nevartoja psichotropinių medžiagų, stebimi teigiami pokyčiai socialiniame gyvenime).

Stebėseną

46. Stebėsenos tikslai yra periodiškai vertinti procesą / pasiekimus bei įvertinti efektyvumą.
47. Algoritmo koordinatorius vykdo nuolatinę Apraše nurodytų veiksmų stebėseną:
 - 47.1. informacija apie Tikslinės grupės asmeniui inicijuotą (pradėtą) atvejo vadybos procesą fiksuojama Registracijos žurnale (laisva forma);
 - 47.2. pagrindinė informacija apie taikomas priemones (paslaugas) fiksuojama kiekvieno Tikslinės grupės asmens Atvejo vadybos (paslaugų) plane;
 - 47.3. informacija apie Tikslinės grupės asmeniui baigta Atvejo vadybos (paslaugų teikimo) procesą fiksuojama Registracijos žurnale.
48. Algoritmo koordinatorius du kartus per kalendorinius metus informaciją apie Aprašo vykdymą (laisva forma) pateikia tiesioginiam vadovui – Alytaus rajono savivaldybės Socialinės paramos skyriaus vedėjui, kuris esminę apibendrintą ir kitą aktualią informaciją pristato Alytaus rajono savivaldybės administracijos direktoriui.

TVARKOS APRAŠO PASLAUGŲ GAVĖJO TEISĖS

49. Teisė į garbės ir orumo nežeminančių sąlygas ir pagarbų sveikatos priežiūros specialistų elgesį.
50. Teisė į kokybiškas sveikatos priežiūros paslaugas – prieinamas, saugias, veiksmingas sveikatos stiprinimo, ligų prevencijos, diagnostikos, ligonių gydymo ir slaugos paslaugas – jas pacientui tinkamu laiku tinkamoje vietoje suteikia tinkamas sveikatos priežiūros specialistas ar sveikatos priežiūros specialistų komanda pagal šiuolaikinio medicinos ir slaugos mokslo lygį ir gerą patirtį, atsižvelgdami į paslaugos teikėjo galimybes ir paciento poreikius bei lūkesčius, juos tenkindami ar viršydami.
51. Teisė į paciento privataus gyvenimo neliečiamybę. Informacija apie paciento gyvenimo faktus gali būti renkama tik su paciento sutikimu ir tuo atveju, jei tai yra būtina ligai diagnozuoti, gydyti ar pacientui slaugyti.
52. Teisė į konfidencialumą. Visa informacija apie paciento buvimą sveikatos priežiūros įstaigoje, gydymą, sveikatos būklę, diagnozę, prognozes ir gydymą, taip pat visa kita asmeninio pobūdžio informacija apie pacientą turi būti laikoma konfidencialia ir po paciento mirties.
53. Teisė į informaciją. Pacientas turi teisę gauti visą informaciją, susijusią su jo galimybėmis gauti paslaugas ir paslaugų teikimo eigą.

PASLAUGŲ TEIKIMO, ĮGYVENDINANT APRAŠĄ, PRINCIPAI IR ETIKA

54. Pagrindiniai integruotų paslaugų Tikslinei grupei teikimo principai, kuriais vadovaujantis paruoštas Aprašas:
 55. Kompleksiškumas. Tikslinei grupei pagalbos priemonių teikimas – kompleksinis procesas, apimantis sveikatos bei socialinės apsaugos priemones. Visapusiškai įvertinus priklausomų asmenų poreikius, teikiamos ne pavienės, bet tarpusavyje suderintos paslaugos
 56. Sistemingumas. Integruotų paslaugų teikimas yra planingas ir laikomasi tęstinumo.
 57. Glaudus bendradarbiavimas. Pagalbą Tikslinei grupei teikiančių įstaigos bendradarbiauja tarpusavyje.

58. Individualizavimas. Priimant su priklausomu asmeniu susijusius sprendimus, atsižvelgiama į asmenų brandą, jų psichikos ir fizinės savybes, individualius ir/ar šeimos poreikius

59. Gydymas turi būti lengvai prieinamas. Sunkumai mažina Tikslinės grupės motyvaciją.

60. Efektyvus gydymas turi tenkinti įvairius individo poreikius, o ne vien būti nukreiptas į psichotropinių medžiagų vartojimą. Gydymas turi būti nukreiptas į medicininės, psichologinės, socialinės, teisinės problemas.

61. Minimalios intervencijos. Jeigu pacientui nereikia skubaus gydymo vaistais ir (ar) invazinių, ir (ar) intervencinių procedūrų, integruotos paslaugos teikiamos pirmiausia taikant neinvazines ir neintervencines procedūras arba pagalbos ne vaistais priemonės, o jeigu jų nepakanka, – gydymą vaistais ir (ar) invazines, ir (ar) intervencines procedūras.

62. Prieinamumas. Integruotos paslaugos priklausomam asmeniui teikiamos kuo arčiau jo gyvenamosios vietos.

SUTEIKTŲ PASLAUGŲ REZULTAI, JŲ STEBĖSENA IR VERTINIMAS

63. Siekiami teikiamų paslaugų rezultatai:

63.1. Reguliarus prieinamų paslaugų vertinimas. Bet kartą per ketvirtį, peržiūrėti paslaugų teikėjų, įvardintų Apraše, sąrašus, atnaujinti teikiamų paslaugų aprašus, paslaugų tiekėjų sąrašą pagal galimybes papildyti naujais.

63.2. Stiprinamas institucijų bendradarbiavimas. Bent kartą per ketvirtį rengiami pasitarimai, patarimai su paslaugas teikiančių institucijų atstovais, kurių metu aptariamas Aprašo vykdymo procesas, kylančios problemos ir galimi jų sprendimo būdai.

63.3. Užtikrinama informacijos sklaida.

64. Informacija apie Aprašo vykdymą pateikiama bendroje Savivaldybės administracijos direktoriaus ataskaitoje ir teikiama Savivaldybės tarybos tvirtinimui. Joje pateikiama:

64.1. priklausomybių turintiems asmenims suteiktų paslaugų skaičius per metus;

64.2. su kokiomis įstaigomis/organizacijomis bendradarbiaujama priklausomybių (alkoholiui, narkotinėms medžiagoms) klausimais;

64.3. akcentuojamos problemos, su kuriomis susiduriama įgyvendinant Aprašą, nurodomi galimi problemų sprendimo būdai.

Atvejo vadybos (paslaugų) planas

Susitikimų dažnumas _____

Ilgalaikis tikslas _____

Išmatuojami tarpiniai tikslai	Atsakingas	Planuojama įvykdymo data	Įvykdymo data	Pastabos

Klientas _____

(parašas, data)

Algoritmo koordinatorius (Atvejo vadybininkas) _____

(parašas, data)

1. Sveikatos priežiūros paslaugas teikiančios įstaigos

1.1. VšĮ Alytaus rajono savivaldybės pirminės sveikatos priežiūros centras

Naujoji g. 48, Alytus
Tel.: (8 315) 71412
El. paštas: alytus@pspc.lt
Padalinio – Psichikos sveikatos centro telefonas +370 315 28577

VšĮ Alytaus rajono savivaldybės pirminės sveikatos priežiūros centras teikia visas pirminės asmens sveikatos priežiūros grandžiai priskiriamas paslaugas.

Centro padalinys – Psichikos sveikatos centras vykdo ambulatorinę psichikos sveikatos priežiūrą, teikia pagalbą dvasinės krizės ištiktiems asmenims, grėsiant savižudybei ar po mėginimo nusizudyti, teikia psichologinę pagalbą psichikos sutrikimų turinčių asmenų šeimoms, teikia socialinę pagalbą psichikos sutrikimų turintiems asmenims bei jų šeimos nariams, teikia pirminio lygio pagalba asmenims, sergantiems priklausomybės ligomis.

1.2. VšĮ Alytaus rajono savivaldybės greitosios medicinos pagalbos stotis

Ligoninės g. 12, Alytus
Tel.: (8 315) 74747
El. paštas: alytausgmp@alytausgmp.lt

VšĮ Alytaus rajono savivaldybės greitosios medicinos pagalbos stotis teikia skubiosios medicinos pagalbos paslaugas, kai dėl ūmių klinikinių būklių, gresia pavojus paciento ir/ar aplinkinių gyvybei arba tokios pagalbos nesuteikimas laiku sukelia sunkių komplikacijų grėsmę pacientams. Pirmosios medicininės pagalbos tikslas yra pašalinti arba stabilizuoti nukentėjusio asmens gyvybei gresiantį pavojų turimomis medicinos ar kitomis priemonėmis, medžiagomis iki nukentėjusiam ar pacientui bus pradėta teikti skubioji medicinos pagalba ligoninės skubiosios pagalbos skyriuose.

1.3. BĮ Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

Naujoji g. 48, Alytus
Tel.: (8 315) 21438
El. paštas: info@alytausrajonovsb.lt

Suteikiama naujausia informacija apie mokslo patvirtintus sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo būdus, konsultuojama aktualiais ligų prevencijos klausimais, organizuojami sveikatos mokymai gyventojams. Konsultacijos teikiamos – telefonu, elektroniniu paštu, tiesiogiai įstaigos patalpose. Teikiama naujausia informacija apie mokslo patvirtintus sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo būdus, konsultuojama įvairiais sveikatos, jo išsaugojimo klausimais, organizuojami sveikatinimo renginiai. Biure taip pat vykdoma ankstyvosios intervencijos programa, teikiama priklausomybės konsultanto paslauga.

2. Socialines paslaugas teikiančios įstaigos

2.1. VšĮ Alytaus šeimos pagalbos centras

Pulko g. 21 – 322, Alytus
Tel.: 8 612 75236
El. paštas: alytaus.centras@gmail.com

VšĮ Alytaus šeimos pagalbos centre yra teikiamos paslaugos socialinius sunkumus patiriančioms šeimoms taikant pagalbos vaikui ir šeimai metodą, kuris įteisintas Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu ir vadinamas atvejo vadyba.

Šeimoms, patekusioms į krizinę situaciją, teikiama intensyvi krizių įveikimo pagalba. Ją teikia įstaigos socialiniai darbuotojai, vyksta individualios konsultacijos, grupiniai užsiėmimai. Esant būtinybei šeima apgyvendinama savivaldybės paskirtose patalpose.

2.2. Alytaus rajono bendruomeniniai šeimos namai

Visose Alytaus rajono savivaldybės seniūnijose (seniūnijų patalpose)

Bendruomeniniuose šeimos namuose „vieno langelio principu“ dirba socialinis darbuotojas. Jis konsultuoja, tarpininkauja besikreipiantiems dėl pagalbos asmenims (patiriantys socialinę riziką), vykdo aktyvų asmenų, kuriems reikalinga pagalba, įtraukimą į socialines veiklas, informuoja apie teikiamas kompleksines paslaugas rajone, vykdo šviečiamąją veiklą, organizuojami pozityvios tėvystės mokymai šeimoms, norinčioms tobulinti ar įgyti tėvystės įgūdžių, patiriančioms sunkumų dėl vaikų auklėjimo. Asmenys, patiriantys socialinę riziką, gali gauti individualias ir grupines psichologo bei socialinio darbuotojo konsultacijas.

3. Kitos pagalbą teikiančios įstaigos

3.1. VšĮ Alytaus apskrities vyrų krizių centras

Daugų g. 5A, 62169 Alytus.
Tel. 8 602 33 922.
El. p. info@vyrukriziucentras.lt

Teikiama pagalba krizinėse situacijose atsidūrusiems vyrams ir jų šeimos nariams, konsultacijos priklausomybių atveju.

3.2. Savipagalbos grupės (AA)

„Viltis“
Jaunimo g. 3, Alytus, tel. 8 677 48 637
„Vilties kibirkštis“
Savanorių g. 8, Alytus, tel. 8 621 80 467
„Žingsnis“
Vilties g. 34, Alytus, tel. 8 670 01 929

Įgyvendina 12 žingsnių programą.
Teikia savipagalbą, palaikymą.

3.3. Alytaus rajono savivaldybės administracija ir jos struktūriniai padaliniai

Pulko g. 21, Alytus

Tel. 8 315 55530

Pavežėjimo paslauga. Neturintys galimybių nuvykti į gydymo įstaigą dėl gydymo nuo priklausomybės paslaugų, gali kreiptis dėl pavežėjimo paslaugos.

Užimtumo specialistas teikia atvejo vadybos principu teikiamas užimtumo didinimo paslaugas.

Psichoaktyvias medžiagas žalingai vartojančių ar priklausomybės ligomis sergančių asmenų integruotos pagalbos

